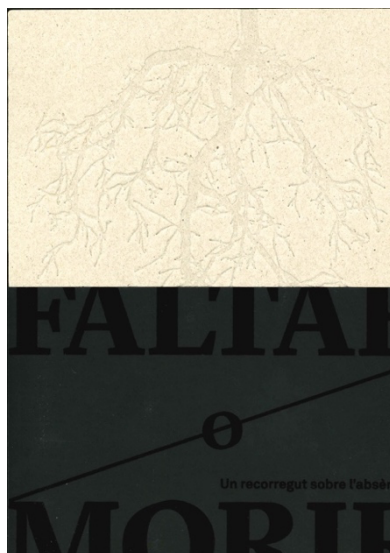

Veniu a acompanyar els qui plorem

Autoria: José María Candela y Raquel Ferrero (coords.)
 Títol: *Faltar o morir. Un recorregut sobre l'absència*
 Editorial: Museu Valencià d'Etnologia - Diputació de València, València, 2021
 567 pàgines

La mort és una merda. Us poseu com us poseu. La mort és una merda. Vull dir la mort real, el fet de morir-se, de deixar de viure. Morir-se, que la gent a qui estimem se'ns mora, és una merda. Fa pena, fa mal; et deixa amb un dolor que has de portar amb tu per sempre més com una ferida de vida: la marca profunda, oculta, de què has viscut, la marca nívica de què has estimat. Marcats d'amor, dolorosament marcats, anem pel món amb un dol negre més o menys ocult a les entranyes: la mort és una merda. Esperada o no, sospitada, buscada, desitjada, fins i tot guanyada a pols, la mort és, especialment per als vius que s'hi queden, i si m'ho permeteu, una puta merda.

Aquella sensació horrible de dolor buit, de casa buida, de canvi forçat del món cap a l'estrany, de petit món estrany que ens queda quan se'ns mor algú proper, deu ser la mateixa arreu del món, arreu del temps, des de l'origen de la vida i de la por. No és que aquell, que aquella, ens abandone, o no és només això: és que un trosset del nostre món s'esquerda i sacseja els ciments del món sencer, se'ns trenca un tros de món i ara

no el reconeixem, no l'entendem, i l'hem de reconstruir per fer-lo de nou habitable. Heus ací el camí del dol.

Aquest és el camí que tot ésser que estima ha de recórrer, i d'aquest antic trescat amarg camí va tot això: *Faltar o morir. Un recorregut sobre l'absència* (2021) és el bell catàleg publicat per L'ETNO com a part de l'exposició del mateix nom. És, però, molt més que un simple testimoni de l'exposició; és una anàlisi en diversos assaigs, des d'una perspectiva antropològica i cultural, de la relació dels éssers humans amb la mort.

El catàleg es divideix en dues parts, seguint la dinàmica de l'exposició: de la quotidianitat i la foscor de la mort a casa, a la higiene i la blancor de la mort a l'hospital. La primera part analitza els rituals tradicionals relacionats amb la mort i el dol. Aquestes pràctiques, sempre comunitàries, incloïen des de vetlles, processons i cants funeraris fins a dinars col·lectius. Els qui sentim certa inclinació per la cultura popular no podem evitar pensar en la festa que devien ser els vetlatoris, en la dansa que ens ha quedat amb el seu nom, en el gran ritu social que era la mort en el nostre passat més immediat: la mort es percebia com un fet dolorós, sí, però natural i integrat dins el cicle vital. El dol no era un procés privat, sinó una experiència compartida que proporcionava suport emocional a les famílies i feia més forts els vincles entre veïns, amics i parents. Els ritus no només servien per acomiadar els difunts, sinó que també permetien expressar emocions, recordar els éssers estimats i reconèixer la importància del col·lectiu en moments de vulnerabilitat, de tristesa, de dolor profund.

La segona part del llibre se centra en les pràctiques contemporànies al voltant de la mort, revelant un canvi significatiu en la manera d'afrontar aquest procés: la medicalització de la mort, la institucionalització dels processos finals de vida i el trasllat de rituals a espais privats són evidències d'un canvi profund en el tractament social de la mort. Moltes de les funcions que abans assumien les famílies, les veïnes i veïns i les comunitats han estat delegades a hospitals, tanatoris i empreses funeràries. Això ha comportat una clara despersonalització del procés i, en molts casos, un distanciament emocional que impedeix un dol col·lectiu i sanador: la mort s'ha convertit en un tema tabú que es prefereix amagar o ignorar, privant sovint els individus d'un espai compartit per habitar el dol. El dol, ahir exterioritzat, comunitari, lent, sostingut, hui ha de ser

discret, individual i ràpid: s'ha de tornar a fer feina quant abans i implicar a quanta menys gent millor, s'ha d'ajustar la vida (i la mort) al trot salvatge del capitalisme.

Faltar o morir és, pel contrari, una obra gran, lenta, detinguda en ella mateixa i una obra preciosa també des del punt de vista físic. La seva edició acurada fa del llibre un objecte bell que reflecteix la manera de fer de L'ETNO. Si no coneixeu el museu, aneu-hi i gaudiu de les exposicions, però, sobretot, no us oblideu de visitar-ne la biblioteca. Amparo Pons, la bibliotecària, us atindrà amb tota l'alegria i la professionalitat del món i amb la il·lusió de portar endavant una tasca tan bonica com necessària: la de mirar al passat nostre per construir-nos el millor futur.

Tornant al cas: la mort és una merda, però què hi hem de fer? És llei de vida. Us acompanye en el sentiment. L'únic consol que ens queda *in hac lachrimarum valle* és (els vells ho tenien clar) el de la companyia. La mort vol temps i vol amor i companyia. Veniu a acompanyar els qui plorem. No tingueu por del plor ni de la pena. Refem ben junts el nostre món amb un *kintsugi* d'or d'amor: rejuntem-ne els clevills amb tot l'amor que ens han deixat. Reconstruïm en companyia el món estrany on ja no hi son: l'hem d'habitar encara alguns anys més. Un dia tornarem a ser feliços.

Ismael J. Sempere Mirón